

Polvijärven kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet

Lainsäädäntöperusta ja soveltamisala

Kuntalain (410/2015) 14 §:n ~~2. mom. 7. kohdan~~ mukaan valtuuston tulee päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista kunnassa ja kuntakonsernissa. Kuntalain 14 §:n ~~2. mom. 2. kohdan~~ mukaan valtuusto päättää hallintosäännöstä, jossa annetaan tarpeelliset määräykset sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kuntalain 115 §:n mukaan toimintakertomuksessa on annettava tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Tilintarkastajan on kuntalain 123 §:n mukaan tarkastettava onko kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen on osa kuntakonsernin johtamista ja vahvistaa hyvää hallinto- ja johtamistapaa. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet koskevat kaikkia ~~kunnan~~ kuntakonsernin toimitelmiä, tilivelvollisia, johtoa johtavia viranhaltijoita sekä kuntakonsernin tytäryhteisöjä. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on annettu tarkempia määräyksiä hallintosäännössä.

Polvijärven kunnanvaltuusto on 22.6.2021 § 24 hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet, jotka tämä dokumentti korvaa.

Sisäisen valvonta ja riskienhallinta

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kunnan ja kuntakonsernin sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joiden avulla pyritään varmistamaan, että toiminta on taloudellista, tuloksellista ja lainmukaista ja että omaisuus sekä voimavarat turvataan. Sisäisellä valvonnalla tunnistetaan, ennaltaehkäistään ja hallitaan riskejä.

Sisäinen valvonta jaetaan sisäiseen tarkkailuun ja sisäiseen tarkastukseen. Sisäisellä tarkkailulla tarkoitetaan koko organisaation systemaattista johtamisjärjestelmää ja johdonmukaista organisaatiota, täsmällisiä valtuuksien ja vastuiden määrittämiä sekä kattavia laskenta- ja raportointijärjestelmiä. Sisäinen tarkastus on aktiivista ja näkyvää tarkastamista ja sen tehtävänä on arvioida ja varmentaa sisäisen valvonnan toimivuutta ja riskienhallinnan riittävyyttä.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja riskienhallinnalla tunnistetaan, arvioidaan sekä hallitaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia tekijöitä. Riskienhallinta perustuu riskien tunnistamiseen, toteutumisen arviointiin, mahdollisuuteen hallita riskejä sekä riskien raportointiin ja seurantaan. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee perustua järjestelmälliseen ja dokumentoituun toimintatapaan.

Polvijärven kunnan riskit luokitellaan strategisiin, toiminnallisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin.

- **Strategiset riskit** liittyvät kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin ja niihin kohdistuviin epävarmuustekijöihin.
- **Toiminnalliset riskit** koskevat päivittäistä toimintaa, prosesseja ja järjestelmiä, henkilöstön osaamista ja saatavuutta uhkaavia riskejä sekä lainsäädännön muutoksia.
- **Taloudelliset riskit** liittyvät talouden tasapainoon, tulorahoituksen riittävyyteen, investointeihin ja rahoitukseen.
- **Vahinkoriskit** kohdentuvat yleensä tiettyyn kohteeseen käytössä oleviin resursseihin (mm. ihmiset, koneet, tilat) ja toteutuessaan voivat aiheuttaa taloudellisia menetyksiä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttajat ja heidän vastuunsa

Hallintosäännössä on määritelty sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttajat sekä vastuut.

Kunnanvaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista kunnassa ja kuntakonsernissa.

Kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, sekä

1. hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat,
2. valvoo, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti sekä
3. antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen konsernivalvonnasta ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä.

Kunnanhallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja yhteensovittamisesta siten, että kunnan toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus varmistetaan. Kunnanhallitus käsittelee vuosittain osastojen palvelualueiden sisäisen valvonnan suunnitelmat ja raportit sisäisen valvonnan toteutumisesta. Kunnanhallitus vastaa riskienhallinnan järjestämisestä siten, että kunnan toiminnan olennaiset riskit tunnistetaan ja kuvataan, riskien toteutumisen vaikutukset, toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisuudet hallita riskiä arvioidaan.

Lautakunnat vastaavat toimialallaan palvelualueellaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoi kunnanhallitukselle sisäisen valvonnan suunnitelmista ja toteumasta.

Osastopäälliköt, Palvelualuejohtajat, tehtäväalueen johtajat ja tulosyksiköiden esimiehet esihenkilöt vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta, ohjeistavat alaisiaan osastoja palvelualueita, tehtäviä ja tulosyksiköitä sekä raportoivat kunnanhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Tulosyksiköiden esimiehet

esihenkilöt vastaavat yksikön riskien tunnistamisesta, arvioinnista, riskienhallinnan toimenpiteiden toteutuksesta ja toimivuudesta sekä raportoivat kunnanhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta.

Henkilöstö toimii tavoitteiden ja annettujen sääntöjen mukaisesti, kehittää toimintatapoja sekä ylläpitää ja kehittää ammatillista osaamistaan.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta osana kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on osa kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää sekä päätöksentekoa. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta huomioidaan toiminnan ja talouden suunnittelussa sekä seurannassa. Poikkeamiin reagoidaan ja toimintaa arvioidaan. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on kokonaisvaltaista ja sen tulee toteutua kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ei eriytetä muusta toiminnasta, vaan se on osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Sisäinen valvonta toteutuu muun muassa selkeinä tehtävien, toimivallan ja vastuiden jakoina, valvonta- ja raportointivelvoitteina, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena ja sopimusten hallintana.

Toimiva sisäinen valvonta ehkäisee ja paljastaa väärinkäytöksiä. Johdon velvollisuutena on toteuttaa sisäistä valvontaa väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi sekä puuttua havaittuihin väärinkäytöksiin. Väärinkäytöksenä pidetään erilaisia epärehellisiä, epäeettisiä tai kuntakonsernin ohjeita rikkovia taikka lainvastaisia tekoja.

Riskienhallintaa toteutetaan jatkuvan jokapäiväisen riskienhallinnan lisäksi tilinpäätöksen valmistelun yhteydessä. Lisäksi merkittäviin päätöksiin tulee sisältyä päätöksen riskienarviointi riittävässä laajuudessa.

Kunnan **toimialojen palvelualueiden** ja tytäryhtiöiden tulee tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Konserni**hallintojohto** kokoaa riskianalyytit ja valmistelee koko kuntakonsernia koskevan riskianalyyysin ja menettelytavat merkittävimpien riskien hallitsemiseksi. Riskianalyysi käsitellään kunnan johtoryhmässä ja tytäryhtiöiden toimitusjohtajien kanssa. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta raportoidaan hallintosäännön edellyttämällä tavalla.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportointi

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta kytkeytyvät vuosittaiseen toiminnan ja talouden suunnittelun ja seurannan prosessiin. Lautakunnat ja tytäryhtiöt raportoivat sisäisen valvonnan toteutumisesta vuosittain kunnanhallitukselle. Lautakunnat raportoivat lisäksi toiminnan ja talouden seurannasta kunnanhallituksen päätöksen mukaan seuraavasti:

Toiminnan ja talouden raportointi tapahtuu palvelualueittain kunnanhallitukselle kvartaaleittain 31.3., 30.6, 30.9. sekä 31.12. (tilinpäätös) tilanteista seuraavasti:

31.3. tilanteesta: talouden luvut tulosalueittain

30.6. tilanteesta: osavuositarkastus; talouden luvut tulosalueittain sekä tavoitteiden toteuma

30.9. tilanteesta: talouden luvut tulosalueittain

31.12. tilanteesta: talouden luvut tulosalueittain sekä tavoitteiden toteuma (tilinpäätös)

Palvelualuejohtaja tai hänen nimeämänsä tulee esittelemään oman palvelualueen talousraportoinnin kunnanhallitukselle kulloisenkin yllä mainitun ajankohdan valmistuttua kirjanpidossa.

Tytäryhtiöiden toimitusjohtajien katsaukset annetaan kunnanhallitukselle toukokuun lopussa ja marraskuun lopussa.

Näiden raportointien pohjalta kunnanhallitus antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen konsernivalvonnasta, merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Raportointiaikataulu vahvistetaan vuosittain osana talouden ja toiminnan suunnittelua sekä tilinpäätösraportointia.